

Nederlands adelsrecht : Wettelijke adeldom als historisch gegroeid instituut

Citation for published version (APA):

Wolleswinkel, E. J. (2012). *Nederlands adelsrecht : Wettelijke adeldom als historisch gegroeid instituut*. Stichting De Nederlandse Leeuw.

Document status and date:

Published: 01/01/2012

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Summaries

1. Nederlandse samenvatting

Adelstand impliceert ongelijkheid

In deze studie staat in de eerste plaats de vraag centraal hoe een fundamenteel grondrecht als de gelijkheid van een ieder voor de wet, waarvoor de basis in de Staatsregeling van 1798 werd gelegd, al binnen tien jaar door de instelling van een adelstand weer kon worden afgezworen? Vervolgens wordt ruime aandacht gegeven aan de vraag hoe na de afschaffing van deze adelstand in de Grondwet van 1848 de ongelijkheid die adeldom in essentie inhoudt, kon blijven voortbestaan, zij het sedertdien zonder staatsrechtelijke betekenis. Het Nederlandse adelsstatuut, dat op basis van de Grondwet van 1814 bij besluiten van de Soevereine Vorst der Verenigde Nederlanden werd vastgesteld, wordt vergeleken met het adelsstatuut dat in het Koninkrijk Holland heeft gegolden. De belangrijkste adviseur in adelszaken van zowel de koning van Holland als van de soevereine vorst, na 1815 koning der Nederlanden, was W.A. baron van Spaen la Lecq, lid van het Hoog Heraldiek Collegie (1809-1810) en president van de Hoge Raad van Adel (1814-1817), die voor beide vorsten de adelstand weer in ere herstelde. De regelgeving voor de in 1814 opgerichte nieuwe erfelijke Nederlandse adel, waarvoor iedere rechthebbende zich opnieuw moest aanmelden, blijkt op belangrijke punten terug te gaan op het door koning Lodewijk Napoleon in 1809 voor Holland uitgevaardigde, maar door keizer Napoleon in 1810 vervallen verklaarde, adelsstatuut.

Koningshuis en adeldom

De keuze voor dit Napoleontische adelsstatuut leidde tot een discrepantie tussen de afstammingsregels zoals die vanouds golden binnen het huis Oranje-Nassau, in het bijzonder met betrekking tot de troonopvolging, en die betreffende de vererving van de aan dit huis ontleende adeldom. Deze situatie leek in strijd met de theocratische staatsleer, volgens welke de bij de gratie Gods regerende soevereine vorst adeldom creëert naar de wetten en hiërarchie van zijn huis. Aangetoond kon worden dat de historische ontwikkeling van de erfopvolging binnen het koninklijk huis een andere is dan die binnen de Nederlandse adel. De vorstelijke afstammingsregels zijn binnen het huis (Oranje-)Nassau al in de achttiende eeuw versoepeld door bij uitsterven in mannelijke lijn vererving in de vrouwelijke lijn mogelijk te maken, daar waar het adelsrecht vasthield aan vererving uitsluitend in de mannelijke lijn. De regelgeving betreffende de troonopvolging werd in de loop van de twintigste eeuw in etappes vrouwvriendelijk en vervolgens sekseneutraal gemaakt, overeenkomstig de wens van de volksvertegenwoordiging. In de Grondwet van 1963

werd de troonopvolging uitdrukkelijk opengesteld voor dochters en in die van 1983 ontdaan van de voorrang voor zonen.

Wetgeving of afschaffing?

De parlementaire behandeling van de Wet op de adeldom, die bij de grondwetsherziening van 1983 in het vooruitzicht was gesteld nadat artikel 74 ('De Koning verleent adeldom') was geschrapt, heeft heel wat voeten in de aarde gehad. De standpunten van het parlement varieerden van handhaving van de bestaande wetgeving tot modernisering of zelfs afschaffing van het instituut adeldom. De minister van Binnenlandse Zaken verdedigde in haar wetsontwerp het eerste standpunt. Zij verklaarde de gesignaleerde discrepantie tussen de regels voor het koningshuis en die betreffende adeldom uit de publieke en constitutionele aspecten van het koningschap, die de grondwetgever tot het oordeel hadden gebracht dat onderscheid naar geslacht bij de vervulling van dit publieke ambt ongewenst is. De minister wees er voorts op dat door de vele en belangrijke rechtsgevolgen die aan het koningschap verbonden zijn, aan de gelijkberechtiging van mannen en vrouwen een ander, zwaarder gewicht toekomt dan bij vererving van adeldom.

Historisch gegroeid instituut

In 1994 trad de Wet op de adeldom in werking en hadden voorstanders van vererving van adeldom langs vrouwelijke lijn, in het bijzonder kinderen van adellijke moeders die op grond van het naamrecht voor de geslachtsnaam van hun moeder hadden gekozen, nog steeds het nakijken. Zij lieten het er niet bij zitten en probeerden alsnog adeldom af te dwingen voor de rechter. Al een jaar na de inwerking van de wet deed de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State in hoogste instantie uitspraak, maar stelde hen in het ongelijk. De motivering was dat 'het handhaven van onderscheid tussen afstamming via mannen of via vrouwen volgens een objectieve en redelijke grond, verantwoord binnen de regelgeving van het historisch instituut adel, die zich niet leende voor aanpassing aan moderne opvattingen over gelijke behandeling, niet strijdig is met het gelijkheidsbeginsel of het beginsel van non-discriminatie; de onmogelijkheid adeldom te verwerven heeft altijd gelijkelijk gegolden voor zowel mannen als vrouwen'.

Adellijke privileges geen 'civil rights'

In 1997 legde de toenmalige regering, bij monde van de minister van Binnenlandse Zaken, een alsnog door de Tweede Kamer aangenomen motie, die vererving van adeldom langs vrouwelijke lijn mogelijk moest maken, naast zich neer. De liberale minister wees onder meer op de tegenstrijdigheid om met een beroep op rechtsgelijkheid tussen mannen en vrouwen in feite uitbreiding te bevorderen van een groep personen die in de samenleving louter op grond van overerving een bepaalde status had, die door sommigen als ongelijk werd ervaren. Naar het oordeel van de regering zou de adel als historisch instituut zijn grondslag verliezen wanneer hij

werd aangepast aan hedendaagse inzichten. Sindsdien heeft geen parlementaire meerderheid de beoogde vernieuwing van de Wet op de adeldom inzake vererving van adeldom langs vrouwelijke lijn kunnen realiseren. Rond de eeuwwisseling was er in het parlementaire debat een verschuiving waarneembaar van de vraag of adeldom in Nederland een wettelijke basis nodig heeft naar de vraag of erfelijke instituten als koningshuis en adeldom überhaupt nog wel thuishoren in een parlementaire democratie.

In 1999 is de Nederlandse uitspraak getoetst aan het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Het EHRM in Straatsburg heeft vastgesteld dat de privileges van de Nederlandse adel geen ‘civil rights’ zijn zoals deze door de Nederlandse grondwet en internationale verdragen worden beschermd. Nieuwe acties van het parlement om de gelijkheid tussen mannen en vrouwen binnen het historisch gegroeide adelsrecht te verwezenlijken zijn hierdoor sindsdien niet meer opportuun.

Buiten het huwelijk geboren kinderen

De modernisering van het Nederlandse adelsrecht is – door een in het parlement aangenomen amendement op het wetsontwerp – beperkt gebleven tot de mogelijkheid van overgang van erfelijke adeldom op buiten het huwelijk geboren kinderen die geboren zijn op of na 1 augustus 1994. Dit is de datum van inwerkingtreding van de wet die, zoals de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State in 2005 vaststelde, geen terugwerkende kracht heeft. Deze ingrijpende vernieuwing, die in artikel 3 van de wet is terug te vinden, kan als een inconsequente aanpassing van het bestaande adelsrecht worden aangemerkt, waarmee dit tot in hoogste instantie verdedigde historisch instituut geweld is aangedaan. Het ware beter geweest als in het Nederlandse adelsstatuut de oude eis van wettige geboorte was gehandhaafd, zoals deze voorwaarde bij overgang van primogenituurtitels uitdrukkelijk is blijven bestaan.

Achteraf bezien heeft de wetgever met deze beperkte modernisering echter niet alleen het uitsterven van menig adellijk geslacht voorkomen, maar tegelijkertijd een verdubbeling, althans aanzienlijke groei, van het aantal edellieden tegengehouden door het standpunt van de gewenste vererving langs vrouwelijke lijn los te laten.

Adellijke titulatuur op overheidsdocumenten

Van de vier in 1815 beschreven rechten van de Nederlandse adel bleven er na 1848, toen de staatsrechtelijke positie ophield te bestaan, aanvankelijk nog drie, maar sedert de inwerkingtreding van de Jachtwet van 1923 nog maar twee over. Naast een bij koninklijk besluit verleend familiewapen blijft als belangrijkste privilege over het recht van edellieden op expliciete vermelding van aan hen verleende erfelijke adellijke titulatuur op alle overheidsdocumenten. De overheid is verplicht de adellijke titulatuur van een half promille burgers met een bijzondere historische achtergrond correct te vermelden op haar officiële stukken. Deze aan het naamrecht verwante taak van de overheid is dan ook belangrijker dan een eventuele zorg voor de bescherming van adeldom als cultureel erfgoed. Concrete aanbeve-

lingen worden gedaan om door een geringe aanpassing van de wetgeving een aantal gesignaleerde onvolkomenheden ongedaan te maken.

Aangelegenheid van het koninkrijk

De decennialange discussie over gelijkberechtiging ten slotte heeft een belangrijk aspect van het adelsrecht, namelijk zijn constitutionele grondslag als aangelegenheid van het koninkrijk, naar de achtergrond verdrongen. Kennelijk vloeit dit gebrek aan juridische aandacht voort uit het lichtere gewicht dat de overheid aan vererving van adeldom toekent in vergelijking met het staatsrechtelijke belang van troonopvolging binnen het koningshuis. Een gevolg hiervan is niet alleen de dreiging van dubbelzinnige toepassing van het vigerende Nederlandse adelsrecht in de landen binnen het koninkrijk, maar ook van mogelijke overvleugeling door buitenlands naamrecht, dat elementen van afgeschaft adelsrecht bevat. De conclusie wordt getrokken dat de constitutionele dimensie weer expliciet kan worden door adeldom alsnog onder de aangelegenheden van het koninkrijk te vermelden in het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden. De consequentie hiervan is dat de structuur van de Wet op de adeldom omgevormd dient te worden van een gewone wet in een rijkswet.

2. English summary

Inequality as an essential characteristic of any nobility

This study primarily deals with the question how the fundamental constitutional right of every person's equality before the law, as guaranteed by the Constitution of 1798, could be renounced again after the Batavian Republic's relative freedom and equality (1795-1806) by the establishment of the nobility in the Napoleonic Kingdom of Holland (1806-1810)?

After that consideration is given to the question how this inequality, an essential characteristic of any nobility, could continue to exist even after the abolition of class society by the 1848 Constitution, although the nobility has been without constitutional significance ever since. A comparison is made between the nobiliary statute of the Kingdom of Holland of 1809 and the Dutch nobiliary statute, which was based on the Constitution of 1814 and on several Decrees by Willem prins van Oranje-Nassau, the sovereign ruler of the United Netherlands. Interestingly, the author of both nobiliary statutes and chief adviser in nobiliary matters of both Lodewijk Napoleon King of Holland and Willem I King of the Netherlands (since 1815) was Willem Anne baron van Spaen la Lecq, successively as a member of the Supreme College of Heraldry (1809-1810) and as president of the Supreme Council of Nobility (1814-1817). Hence it is no surprise that both statutes have much in common.

Royalty and nobility

Another remarkable phenomenon discussed in this thesis is the increasing divergence between the legislation concerning the Royal House and that concerning the nobility during the two centuries of their existence. Assuming a common origin it could be expected that, from a hierarchical point of view, one of those Institutions originated from the other. It will be shown that the legislation concerning the House of Orange-Nassau, with its conspicuous basis in 18th century Dutch Republic, has repeatedly been adapted according to several emancipatory and democratic preferences, resulting for instance in succession by women, whereas noble titles remained hereditary in the male line only, still following the Napoleonic statutory nobility.

Historically grown institution

In the parliamentary debate on the Act concerning the nobility the views ranged from maintenance of the existing legislation to modernization or even abolition of the entire institution of nobility. The reason for the legislature to study this subject was the fact that the article concerning nobility ('the king grants nobility') had been repealed in the Constitution of 1983, being reduced to the status of additional article pending the new Act.

On 1 august 1994 the Act concerning the nobility has become effective. Instead of accepting the explanation of the minister of the Interior that the nobiliary constitution must be viewed as a historically grown institution, which only can be maintained as a historical institution but would lose its basis if one would attempt to modify or rearrange it according to contemporary ideas, some amendments were made by the House of Commons.

Proponents of inheritance in the female line, among them several descendants of noble mothers who had chosen to bear her family name, tried to enforce this in court but the judge rejected their claim. The justification of the judge was that "maintaining a distinction between descent through men or women according to an objective and reasonable rule, justified within the regulations of the historical institution of nobility, which are unfit for adaptation to modern notions of equality, is not inconsistent with equality or the principle of non-discrimination; the inability to acquire nobility has always been applied equally to both men and women".

Noble privileges no civil rights

In 1997 the Minister of the Interior ignored the majority decision by the House of Commons to enable inheritance of nobility in the female line. The minister pointed at the contradictory use of 'legal equality of men and women' as an argument to promote the actual increase of a group of persons whose purely hereditary social status is experienced by some as unequal. In the opinion of the Government, the nobility as a historically grown institution would lose its foundation if it would be adapted to contemporary insights. Since then no parliamentary majority could

achieve renewal of the Act concerning the nobility with regard to inheritance in the female line.

In 1999 the compatibility of the Dutch verdict to the European Convention on Human Rights was tested. The ECtHR in Strasbourg found that the privileges of the Dutch nobility do not belong to the civil rights, which are guaranteed by the Dutch Constitution and international treaties. New attempts of the parliament to achieve equality between men and women within the historically grown institution, since this time are no longer appropriate.

Extramarital children (children born out of wedlock)

Therefore, modernization of the Dutch nobiliary legislation is restricted to the possibility of transfer of hereditary nobility on extramarital children born on 1 August 1994 or later. This radical innovation, which is codified in article 3 of the act, can be considered as an inconsistent modification of the existing Act concerning the nobility, by which the notion of the historically grown institution has been afflicted. It would have been better if the old requirement of legitimate birth had been maintained, especially since it remains a condition for transition of titles of primogeniture. In retrospect this limited modernization of the legislature may have prevented the extinction of some Dutch noble families, but it also blocked the doubling, or at least substantial growth, of the number of members of the nobility by abandoning the previously desired inheritance in the female line.

Noble titles on official documents

Of the four privileges held by the Dutch nobility in 1815 initially three remained after 1848, when the constitutional position ceased to exist, but since the inception of the Hunting Act of 1923 only two are left. Besides a coat of arms granted by royal decree, there remains as an important privilege the explicit mention of their hereditary noble titles in all official documents. The public authorities has the duty to mention correctly the noble titles of a half per mille of its citizens with a particular historical background in their official documents.

In this study specific recommendations are given in order to correct several observed imbalances by a minor amendment of the legislation.

Matter of the Kingdom

Finally an important aspect of nobiliary law, namely its constitutional foundation as a matter of the Kingdom, has been ignored during the debate of decades about equality. Apparently this lack of juridical consideration is a product of the lesser importance attributed to inheritance of nobility relative to the importance of succession within the Royal House as a matter of the Kingdom. Possible consequences of this neglect are not only the threat of ambiguous application of current Dutch nobiliary law in the Countries within the Kingdom (besides The Netherlands: Aruba, Curaçao and Sint-Maarten, formerly Dutch Antilles), but also intrusion of for-

eign legislation concerning the surname that contains elements of abolished foreign nobiliary law (e.g. German law).

The constitutional dimension could be restored again by explicitly mentioning nobility among the matters of the Kingdom in the Charter ('Statuut') for the Kingdom of the Netherlands. The consequence is that the structure of the Act concerning the nobility should be transformed from a common statute for the European part of the Kingdom ('Wet') into a statute of the Kingdom ('Rijkswet') applicable for all Countries of the Kingdom.

3. Deutsche Zusammenfassung

Adel impliziert Ungleichheit

Diese Studie erklärt, aus welchen Gründen in der Niederlande man das in der Verfassung von 1798 festgeschriebene Recht der Gleichheit aller Menschen vor dem Gesetz schon binnen eines Zeitraums von nur zehn Jahren wieder aufgab, indem erneut ein Adelsstand kreiert wurde. Zudem wird dargelegt, wie diese Ungleichheit, die ja im Grunde das Wesen des Adels ist, auch nach der Abschaffung der Vorrechte des Adelsstandes in der Verfassung von 1848 grundsätzlich fortbestehen konnte, wenngleich sie seither ohne jegliche verfassungsrechtliche Bedeutung ist.

Die Studie vergleicht das niederländische Adelsrecht in der Verfassung von 1814 (nach 1815: im Königreich der Niederlande) mit dem Adelsrecht des napoleonischen Königreichs Holland (1809-1810). Wichtigster Berater in Adelssachen war in beiden Monarchien W.A. Baron van Spaen la Lecq, zuerst als Mitglied des Hoog Heraldiek Collegie (1809-1810); später als Präsident des Hoge Raad van Adel (1814-1817). So überrascht nicht, dass die Vorschriften von 1814/1815 auf den älteren Regeln aus 1809/1810 basieren.

Königreich und Adelsstand

Die Übernahme dieses napoleonischen Adelsrechts führte zu Abweichungen von den traditionellen Abstammungsregeln im Hause Oranien-Nassau, insbesondere im Hinblick auf die Thronfolge und auf die Vererbung des von diesem Hause verliehenen Adels. Die theokratische Staatsdoktrin, nach welcher der von Gottes Gnaden regierende souveräne Fürst den Adel gemäß den Gesetzen und der Hierarchie seines Hauses kreiert, wurde aufgegeben.

Es wird dargelegt, dass sich die Erbfolge innerhalb der königlichen Familie historisch ganz anders entwickelt hat als jene des niederländischen Adels. Die Abstammungsregeln im Hause (Oranien-) Nassau wurden bereits im achtzehnten Jahrhundert erweiternd verändert. Damals wurde bei einem Aussterben in männlicher Linie die weibliche Erbfolgeberechtigung manifestiert. Dagegen bestand im Adelsrecht ausschließlich eine Vererbung in männlicher Linie. Die Rechtsvorschriften bezüglich der Thronfolge wurden im Laufe des zwanzigsten Jahrhunderts den Wünschen des Parlaments folgend zunächst frauenfreundlich, später geschlechts-

neutral formuliert: die Verfassung von 1963 erwähnte explizit die Möglichkeit der Thronfolge durch Töchter, und in der Verfassung von 1983 verzichtete man völlig auf den Vorrang der Söhne bei der Thronfolge.

Rechtsvorschriften oder Abschaffung?

Im Rahmen der Verfassungsrevision von 1983 wurde auch das Adelsrecht novelliert. Dabei wurde Artikel 74 ("Der König verleiht Adel") aufgehoben. Die Ansichten der Parlamentarier zum Thema Adel gingen weit auseinander: vom Festhalten an den existierenden Rechtsvorschriften über eine Modernisierung bis hin zu genereller Abschaffung.

Die Innenministerin verteidigte in ihrem Gesetzesentwurf die damals bestehenden Rechtsvorschriften. Sie erklärte die obengenannte Diskrepanz zwischen den Regeln für die königliche Familie bzw. für den Adel durch die öffentlichen und verfassungsrechtlichen Aspekte des Königtums, die der Gesetzgeber bis hin zu einer geschlechtsneutralen Regelung verändert hatte. Eine Unterscheidung zwischen Männern und Frauen sei hinsichtlich des öffentlichen Amtes des Monarchen unerwünscht. Die Ministerin wies auch auf die zahlreichen und bedeutsamen rechtlichen Konsequenzen hin. Die Gleichheit von Männern und Frauen sei zudem für die Monarchie im Rahmen der Thronfolgeregelung von größerem Gewicht als für die Feststellung von Regeln über die Vererbung des Adels.

Historisch gewachsenes Institut

Im Jahre 1994 erfolgte durch in Kraft treten des Adelsgesetzes eine Novellierung des Adelsrechts. Dem teilweise vorgetragenen Wunsch nach Vererbung des Adels auch in weiblicher Linie wurde nicht entsprochen. Vor allem Kinder adliger Mütter, die im Rahmen des allgemeinen Namensrechts den Familiennamen der Mutter gewählt hatten, waren enttäuscht und versuchten, die weibliche Rechtsfolge mittels eines Gerichtsurteils durchzusetzen. Ein Jahr nach dem Inkrafttreten des Gesetzes wies die Abteilung Verwaltungsrecht des Königlich niederländischen Staatsrates ihren Antrag mit der Begründung ab, die bestehende Rechtslage verletze weder das Prinzip der Gleichberechtigung noch stelle sie eine Diskriminierung dar. Damit wurde klargestellt, dass eine unterschiedliche Behandlung der Abstammung von Männern und Frauen gemäß den Vorschriften des historischen Instituts Adel vertretbar sei.

Adelsprivilegien keine Bürgerrechte

Im Jahre 1997 lehnte der niederländische Innenminister einen Parlamentsbeschluss zugunsten einer Einführung der Vererbung von Adel in weiblicher Linie ab. Der Minister wies auf den offensichtlichen Gegensatz hin, dass man mittels des Argumentes der Gleichberechtigung von Männern und Frauen die Ausdehnung gerade jener Gruppe von Personen in der Gesellschaft anstrebe, die nur auf Grund adliger

Vererbung einen gewissen Status innehatte, der von manchen Personen gerade als ungleich empfunden wurde.

Nach Ansicht der Regierung würde der Adel als historisches Institut durch Anpassung an zeitgenössische Prinzipien seine Grundlage verlieren. Seitdem haben sich keine weiteren parlamentarischen Mehrheiten für eine Novellierung im Sinne der weiblichen Erbfolge ergeben. Um die Jahrtausendwende gab es in der parlamentarischen Debatte eine offensichtliche gedankliche Verschiebung: von der Frage, ob der Adel in der Niederlande eine gesetzliche Grundlage brauche, hin zur Frage, ob Institutionen wie erbliche Monarchie und Adel überhaupt noch in den Rahmen einer parlamentarischen Demokratie passen.

Im Jahr 1999 wurde durch den Europäischen Gerichtshof für Menschenrechte in Straßburg geprüft, ob die niederländische Gerichtsentscheidung zur Gleichberechtigung im Adelsrecht der Europäischen Konvention zum Schutz der Menschenrechte und Grundfreiheiten entspricht. Der Gerichtshof stellte fest, dass die Privilegien des Adels in den Niederlanden keine Bürgerrechte im Sinne der niederländischen Verfassung und internationaler Verträge sind. Seither sind erneute Bemühungen des Parlaments zur Gleichstellung von Männern und Frauen innerhalb des historischen Adelsrechts ohne Aussicht auf Erfolg.

Nichteheliche Kinder

Die Novellierung des niederländischen Adelsrechts 1994 hat allerdings dazu geführt, dass durch einen vom Parlament angenommenen Änderungsantrag die Übertragung erblichen Adels auf nichteheliche Kinder ermöglicht wurde, soweit diese am oder nach dem 1. August 1994 geboren sind. Durch diese radikale Erneuerung, die in Artikel 3 des Gesetzes kodifiziert wurde, ist der Charakter des Adels als historisches Institut nachhaltig geschädigt worden.

Besser wäre gewesen, die alte Voraussetzung der ehelichen Geburt explizit aufrecht zu erhalten, so wie es beim Übergang von Primogeniturtiteln geschehen ist.

Im Nachhinein betrachtet hat der Gesetzgeber mit dieser beschränkten Novellierung 1994 einerseits zwar das Erlöschen mancher adligen Familie verhindert, andererseits aber eine Verdoppelung oder zumindest ein substanzielles Wachstum der Zahl der Adligen blockiert, weil er die gewünschte Vererbung in weiblicher Linie ablehnte.

Adelstitel in behördlichen Dokumenten

Von den vier im Jahre 1815 existierenden Privilegien des niederländischen Adels blieben nach dem Jahre 1848, als seine verfassungsrechtliche Stellung aufgehoben wurde, zunächst noch drei erhalten. Durch Inkrafttreten des Jagdgesetzes im Jahre 1923 wurden sie auf zwei reduziert. Neben einem durch königliches Dekret gewährtes Wappen bleibt den Mitgliedern des niederländischen Adels als wichtigstes Privileg die explizite Erwähnung der erblichen Adelstitel in allen behördlichen Dokumenten. Dies betrifft die besondere Identität einer kleinen Gruppe von Bürgern mit einem adligen Hintergrund. Weil die Regierung das Namensrecht seiner

Bürger schützen muss, muss sie auf gleiche Weise auch die Adelstitel der Bürger wahren, die diesen besonderen historischen Hintergrund haben, auch wenn sie nur ein halbes Promille der Bevölkerung ausmachen.

In der vorliegenden Studie werden zudem konkrete Empfehlungen gegeben, mittels derer durch geringfügige Änderung von Rechtsvorschriften einige Unvollkommenheiten bei der Implementierung dieser Verpflichtung zu korrigieren sind.

Adelsrecht als Angelegenheit des Königreiches

Die jahrzehntelange Debatte im Parlament um die Gleichberechtigung drängte allerdings einen wichtigen Aspekt des Adelsrechts in den Hintergrund: seine verfassungsrechtliche Grundlage als eine Angelegenheit des Königreiches.

Dieser Mangel an juristischem Interesse ist wohl auf die geringere Bedeutung zurückzuführen, die die Vererbung des Adels in den Augen der Behörden im Vergleich zur verfassungsrechtlichen Bedeutung der Thronfolge innerhalb der Königlichen Familie hat.

Daraus folgt aber nicht nur die drohende inkonsequente Anwendung des derzeitigen niederländischen Adelsgesetzes in den verschiedenen Ländern des Königreiches (Niederland, Aruba, Curaçao und Sint-Maarten), sondern auch die mögliche Überwucherung durch ausländisches Namensrecht, das seinerseits Elemente des dort abgeschafften Adelsrechts enthält (wie z.B. im deutschen Recht). Es wird gefordert, dass die verfassungsrechtliche Dimension erneut explizit erörtert werden müsste, wenn das Adelsrecht wieder als Angelegenheit des Königreiches im Statut für das Königreich der Niederlande („Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden“) kodifiziert würde. Die Folge davon wäre, dass das Adelsgesetz dann den Status eines für alle Länder des Königreiches geltenden Reichsgesetzes („Rijkswet“) statt eines nur für den europäischen Teils des Königreiches geltenden Gesetzes („Wet“) bekommen müsste.